

Veilige vluchtroutes

Onveilige routes

Elke dag nemen mensen over de hele wereld een van de moeilijkste beslissingen in hun leven: hun huis verlaten op zoek naar een veiliger en beter leven. Zij moeten vaak een lange en zeer onveilige reis maken door meerdere landen, waarbij ze de diensten van smokkelaars moeten gebruiken om grenzen over te kunnen steken, ook via de woestijn en over zee, omdat het onmogelijk voor hen is om een visum te krijgen en een vliegtuig te nemen.

Het is vaak op deze grenzen of op de drempel van Europa, dat politieambtenaren, milities of criminele bendes de mensenrechten schenden van mensen die vluchten of migreren. Er wordt misbruik gemaakt van hun gebrek aan de juiste papieren om hen terug te duwen, uit te buiten en geld te verdienen aan hun kwetsbaarheid.

Europa is er tot nu toe niet in geslaagd om adequate en toekomstbestendige systemen op te zetten om met migratie om te gaan. De huidige aanpak is gericht op het tegenhouden, afschrikken, en op het uitbesteden van grenscontroles en asielverzoeken (externalisatie) aan buitenlandse regeringen met een *track-record* van mensenrechtenschendingen.

Businessmodel van mensensmokkelaars

Het kabinet wil graag het 'business model' van mensensmokkelaars ondermijnen. De meest effectieve manier is om de noodzaak voor mensen op de vlucht om gebruik te maken van de diensten van mensensmokkelaars, weg te nemen. Een hervestigingsplaats, of een visum en een vliegticket – dat een fractie zal kosten van wat mensensmokkelaars vragen – zijn hiervoor de beste garantie.

Grenzen en mensenrechten

Het is een fundamentele noodzaak om te benadrukken dat ieder mens recht heeft op de bescherming van hun mensenrechten, ongeacht of zij vluchteling, asielzoeker, of migrant zijn, ongeacht wat hun status is, ongeacht in welk land zij zijn en ongeacht of zij op doorreis zijn.

- *Ieder mens heeft het recht om in andere landen asiel te zoeken en te genieten tegen vervolging.* (Artikel 14 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens).

Om asiel aan te kunnen vragen moet iemand buiten zijn eigen land zijn en moet diegene toegang hebben tot het grondgebied van een ander land om dat recht uit te kunnen oefenen. Wanneer het beleid erop gericht is om asielzoekers te beperken om een land te verlaten of binnen te komen, dan wordt hun mogelijkheid om toegang te krijgen tot internationale bescherming ernstig beperkt.

- *Geen enkele Staat die partij is bij dit Verdrag, mag een persoon uitzetten of terugzenden ("refouler") naar of uitleveren aan een andere Staat wanneer er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat hij daar gevaar zou lopen te worden onderworpen aan foltering.* (Artikel 3 van het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing).

Internationaal vluchtelingenrecht verbiedt landen om vluchtelingen en asielzoekers naar een land te sturen waar ze geconfronteerd kunnen worden met ernstige mensenrechtenschendingen. Dit principe geldt ook voor mensen die geen vluchteling zijn, aangezien internationale mensenrechten niet toestaan dat een persoon wordt overgebracht naar een plek waar het risico bestaat op marteling. Pushbacks en externalisatie-afspraken zoals met Libië, waarbij mensen worden

tegegehouden om naar Europa te komen, waardoor zij onvoorstelbare verschrikkingen moeten doorstaan, zijn voorbeelden hiervan.

- *Een ieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon. Niemand mag worden onderworpen aan willekeurige arrestatie of gevangenhouding. Niemand mag zijn vrijheid worden ontnomen, behalve op wettige gronden en op wettige wijze. (Artikel 9 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten)*

Omdat het belangrijkste doel van externalisatie is om te voorkomen dat mensen grenzen oversteken – of om ze daarvoor te straffen – gaat het vaak gepaard met een vorm van detentie aan grenzen. Deze vrijheidsbeperking geeft grote risico's op mensenrechtenschendingen.

- *Iedere Staat die partij is bij dit Verdrag verbindt zich: Te verzekeren dat een ieder wiens rechten of vrijheden als in dit Verdrag erkend, worden geschonden een effectief rechtsmiddel ter beschikking heeft [...]. (Artikel 2 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten)*

Dat landen geen enkele aansprakelijkheid erkennen voor mensenrechtenschendingen aan grenzen is een ander groot risico van het huidige Europese migratiebeleid. Voor mensen zonder papieren en met een kwetsbare status is het vaak onmogelijk om hun recht te laten gelden.

Noodzaak voor veilige routes

Wanneer mensen worden gedwongen om op niet-normale manieren grenzen over te steken, worden zij per definitie blootgesteld aan gevaren en mogelijke mensenrechtenschendingen. Gezien de noodzaak om mensen te beschermen tegen gevaarlijke vluchtroutes, moeten landen veilige routes mogelijk maken. Ook Nederland moet zulke routes naar bescherming opzetten en de routes die er al zijn goed gebruiken, zoals gezinshereniging, en ervoor zorgen dat er snelle en efficiënte administratieve processen komen om dit te ondersteunen.

Voorbeelden van veilige routes

Mensen die internationale bescherming nodig hebben moeten toegang krijgen tot andere landen via veilige routes, waaronder hervestiging via UNHCR, gezinshereniging, veilige toegang via ambassades en humanitaire visa of bijvoorbeeld via *community sponsorship* (daarbij worden vluchtelingen gekoppeld aan mensen (sponsors) in het nieuwe land en zij verwelkomen en begeleiden de vluchtelingen in hun nieuwe omgeving). Parallel hieraan zullen landen ook moeten kijken naar manieren om werkzoekenden een veilige manier te bieden om te migreren, aangezien de meeste migranten in Europa arbeidsmigranten zijn.

- **Hervestiging:** een belangrijk instrument dat al jarenlang bestaat is het hervestigingsprogramma van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR. Hierbij worden vluchtelingen in de regio geselecteerd door de UNHCR en voorgedragen aan landen buiten de regio om zich daar te mogen vestigen. Dit programma wordt veel te weinig benut. Nederland hervestigt een vast aantal van jaarlijks 500 mensen per jaar. Door af te spreken dat er een hoger aantal mensen naar Nederland mag komen, kunnen meer mensen op een veilige manier via UNHCR hervestigd worden.
- **Humanitaire visa:** grenzen beginnen in ambassades. Een goede mogelijkheid om bescherming te bieden is via ambassades waar mensen humanitaire visa kunnen aanvragen. Op die manier kunnen zij naar Europa reizen zonder hun leven te hoeven wagen. Met een visum kunnen mensen die moeten vluchten het vliegtuig nemen om in Europa een asielaanvraag te doen.

- **Humanitair toelatingsprogramma:** landen kunnen een specifiek humanitair toelatingsprogramma opzetten. Met een dergelijk programma kunnen landen vooraf aanwijzen voor welke specifieke groepen vluchtelingen het programma geldt, en kunnen op die manier deze mensen in veiligheid worden gebracht.
- **Recht op gezinshereniging:** In Nederland moeten mensen vaak jaren wachten om herenigd te worden met hun gezin. Als dat zo lang duurt, is het begrijpelijk dat mensen toch zelf de levensgevaarlijke reis maken. Vroeger mochten gezinsleden van mensen op de vlucht snel en met de KLM op uitnodiging naar Nederland reizen. Zorg ervoor dat dit mechanisme zo snel mogelijk weer fatsoenlijk functioneert. Iedereen heeft het recht op gezinsleven; ook mensen die vluchten hebben het recht op hereniging met hun gezin.
- **Community sponsorship:** hierbij worden groepen burgers (de sponsors) gekoppeld aan mensen die vluchten, die binnen dat systeem op een veilige manier naar Nederland mogen reizen. De sponsors begeleiden de mensen vervolgens in hun nieuwe omgeving. Hierdoor hebben mensen die gevlucht zijn snel een sociaal netwerk en kunnen zij op gemakkelijke wijze integreren. Canada is een bekend en succesvol voorbeeld van dit systeem.
- **Migratie van werkzoekenden:** het beleid voor veilige routes kan gepaard gaan met de invoering van een visumliberaliseringsbeleid en het aanbieden van inreisvisa voor werkzoekenden, door middel van een systeem dat werkgevers en werknemers aan elkaar kan matchen. De overheid moet een langetermijnplanning maken om te zorgen dat mensen heen en weer kunnen reizen, gebaseerd op prognoses van de vraag naar arbeid.

Toegankelijkheid en solidariteit

Een belangrijk aspect van elke route is de toegankelijkheid ervan, met name in termen van non-discriminatie. De mogelijkheden moeten breed beschikbaar worden gemaakt op een eerlijke, efficiënte en niet-discriminerende manier. Een aanvraag moet onder meer toegankelijk, betaalbaar, transparant en vrij zijn van corruptie.

De verantwoordelijkheid om bescherming te bieden aan mensen moet tussen de EU-lidstaten worden gedeeld. Het beleid moet erop gericht zijn om de bestaande ongelijkheid aan te pakken, een verdeling te maken en in solidariteit bescherming te bieden aan mensen op de vlucht.